

U 56/2025 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om förslag till ändring av förordningen om en samlad marknadsordning (EU) nr 1308/2013 samt om ändring av förordning (EU) nr 1370/2013 till den del det är fråga om EU:s skolprogram

Med stöd av 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 16 juli 2025 om ändring av förordning (EU) nr 1308/2013 om en samlad marknadsordning (COM (2025) 553 final) samt kommissionens förslag till ändring av rådets förordning (EU) nr 1370/2013 till den del det är fråga om EU:s skolprogram (COM(2025) 554 final) samt en promemoria om förslagen.

Helsingfors 20.11.2025

Jord- och skogsbruksminister Sari Essayah

Lantbruksråd Anna-Leena Miettinen

20.11.2025

KOMMISSIONENS FÖRSLAG OM ÄNDRING AV FÖRORDNING (EU) NR 1308/2013 VAD GÄLLER PROGRAMMET FÖR FRUKT, GRÖNSAKER OCH MJÖLK I SKOLAN (EU:S SKOLPROGRAM), SEKTORSSPECIFIKA INTERVENTIONER, INRÄTTANDET AV EN PROTEINSEKTOR, KRAV PÅ HAMPA, MÖJLIGHETEN TILL HANDELSNORMER FÖR ÖST, PROTEINGRÖDOR OCH KÖTT, TILLÄMPNING AV TILLÄGGSIMPORTTULLAR, REGLER OM FÖRSÖRJNING I NÖDSITUATIONER OCH VID ALLVARLIGA KRISER SAMT SÄKERHETER OCH

KOMMISSIONENS FÖRSLAG OM ÄNDRING AV RÅDETS FÖRORDNING (EU) NR 1370/2013 VAD GÄLLER STÖDORDNINGEN FÖR UTDELNING AV FRUKT OCH GRÖNSAKER, BANANER OCH MJÖLK VID UTBILDNINGSANSTALTER (EU:S SKOLPROGRAM)

1 Bakgrund

Kommissionen lade den 16 juli 2025 fram ett förslag enligt rubriken (COM (2025) 553 final) till ändring av Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007 (*förordningen om en samlad marknadsordning*). Samtidigt gav kommissionen också ett förslag (COM/2025/554 final) om ändring av rådets förordning (EU) nr 1370/2013 om fastställande av vissa stöd och bidrag inom ramen för den samlade marknadsordningen för jordbruksprodukter (*förordningen om fastställande*). Kommissionen föreslår att förordningen ändras vad gäller stödordningen för utdelningen av frukt och grönsaker, bananer och mjölk vid utbildningsanstalter (EU:s skolprogram). Kommissionen lade nu fram de aktuella förslagen tillsammans med flera andra sektorsspecifika lagstiftningsförslag, samtidigt som den lade fram sitt förslag om den kommande fleråriga budgetramen för 2028–2034. Förordningen om en samlad marknadsordning är en del av en mer omfattande nationell och regional partnerskapsplan (NRP-plan) genom skolprogrammet och sektorprogrammen.

När det gäller den framtida budgetramen har kommissionen utöver det aktuella förslaget inom jordbruks- och fiskeripolitiken lagt fram förslag till reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken och den gemensamma fiskeripolitiken. Statsrådet lämnar en separat skrivelse till riksdagen om dessa förslag (COM(2025) 560 final, COM/2025/559 final).

Bakgrunden till förslaget till förordning om en samlad marknadsordning är kommissionens meddelande om en vision för jordbrukets och livsmedlens framtid (COM (2025) 75 final). En E-skrivelse om ärendet (E 6/2025 rd) har lämnats den 14 mars 2025. Visionen lägger fram en färdplan för kommande strategiska förslag för att göra jordbruks- och livsmedelssektorn mer attraktiv och skapa en stabil verksamhetsmiljö för aktörerna i hela livsmedelskedjan. Visionen gestaltar dessutom prioriteringarna för den kommande gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027. Ett av visionens centrala politiska mål är att främja sektorns dragningskraft och under detta särskilt främja en rättvis och balanserad livsmedelskedja.

Kommissionen gav också i december 2024 sitt förslag till ändringar av förordningen om en samlad marknadsordning vad gäller förstärkningen av jordbrukarnas ställning i livsmedelsförsörjningskedjan. Behandlingen av förordningen pågår fortfarande i Europeiska unionens organ. Statsrådets utredning i ärendet gavs den 6 februari 2025 (U 2/2025). Kommissionen väntas också ge år 2026 ett förslag till uppdatering av direktivet om otillbörliga handelsmetoder (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/633 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan). Målet med reformen är att förbättra primärproducenternas ställning i avtalskedjan.

2 Förslagets syfte

Syftet med förslaget till ändring av förordningen om en samlad marknadsordning är att stärka jordbrukssektorns konkurrenskraft, hållbarhet och kristalighet. Enligt kommissionen är syftet med förslaget även att hjälpa jordbrukarna att bättre utnyttja sin entreprenörspotential och ta vara på nya marknadsmöjligheter och därmed stärka sin ställning i livsmedelskedjan. Syftet med förslaget är också att främja bland annat odling av proteingrödor.

Målet med de föreslagna ändringarna är också att i Niinistö-rapportens anda främja unionens och medlemsstaternas beredskap och försörjningsberedskap. Målet med reformen av EU:s skolprogram är att öka barns medvetenhet om jordbruket och ge dem hälsosammare matvanor.

Dessutom är syftet med förslaget att främja ställningen för unionens djurhållningssektor och förbättra konsumentinformationen om köttprodukter.

I förslaget till förordning om partnerskapsplaner (NRPF-förordning) fastställs allmänna mål och särskilda mål för NRP-planerna, av vilka det fjärde särskilda målet "Att upprätthålla livskvaliteten i unionen" hänför sig till den gemensamma jordbrukspolitiken och därigenom även till de delområden i NRP-planen som fastställs under förordningen om den samlade marknadsordningen.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

Ändringar i förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter

EU:s skolprogram

Målet med EU:s skolprogram är att stödja livsmedelsproduktionen och främja hälsosamma matvanor hos barn genom att öka konsumtionen av frukt, grönsaker, mjölk och vissa mjölkprodukter i skolor och daghem. Programmet stöder inte bara utdelningen av produkter utan även utbildnings- och informationsåtgärderna.

I förslaget överförs skolprogrammet till NRP-planen och samtidigt förutsätts nationell finansiering till skillnad från tidigare. Närmare bestämmelser om detta finns i artikel 22 i förslaget till NRPF-förordning. Förslaget omgrupperar innehållet i artiklarna om utdelning i skolan i den nuvarande förordningen om en samlad marknadsordning och vissa krav i den tidigare delegerade förordningen har överförts till förslaget. För närvarande utarbetar medlemsstaterna en separat strategi för utdelning i skolan, den senaste strategin gäller skolåren 2023/2024–2028/2029.

Medlemsstaterna skulle som en del av NRP-planen besluta om finansieringen av programmet och bör få minst 30 procent nationell finansiering. Beloppet av EU:s finansiering bör fastställas i NRP-planen. Bestämmelser om detta finns i förslaget till NRPF-förordning.

Enligt kommissionens förslag kommer även skolprogrammet i fortsättningen att inkluderas i NRP-planen. Enligt förslaget ska medlemsstaternas val av till exempel produkter som delas ut och målgrupper presenteras i NRP-planen. Även socioekonomiska aspekter kan betonas i målgrupperna enligt förslaget. I den gällande förordningen om en samlad marknadsordning fastställs stödprogrammets målgrupp närmare. Där konstateras att målgruppen gäller barn som går på daghem, förskola samt utbildningsanstalter på första och andra stadiet. I kommissionens förslag till förordning föreslås att de gällande bestämmelserna ersätts med nya och i förslaget nämns de olika målgrupperna inte längre så detaljerat, utan som barn vid utbildningsanstalter som förvaltas eller har godkänts av medlemsstaternas behöriga myndigheter.

Stödberättigande produkter i förslaget liknar de nuvarande. Dessa omfattar färska frukter och grönsaker samt bearbetade produkter av dem, färska bananer samt mjölk och mjölkprodukter.

Fetthalten i de produkter som delas ut kan vara högst 30 procent och mängden fritt socker högst 10 procent, och produkterna får inte heller i fortsättningen innehålla tillsatt socker, tillsatt salt, tillsatt fett, sötningsmedel eller vissa artificiella smakförstärkare. Bearbetade produkter får under vissa förutsättningar innehålla begränsade mängder av dessa tillsatta ämnen. Det föreslås att bilaga V till förordningen, som ger medlemsländerna möjlighet att komplettera distributionen med vissa smaksatta mjölkprodukter, stryks.

I NRP-planen bör medlemsstaterna antingen betona säsong produkter av färsk frukt och färska grönsaker och fettfri eller delvis fettfri osötad mjölk och laktosfria versioner eller båda dessa produktgrupper.

Medlemsstaterna bör med beaktande av nationella förutsättningar, prioritera utdelning av produkter med ursprung i unionen och en eller flera av följande:

- a) Produkter med litet klimatavtryck.
- b) Produkter som är certifierade enligt standarder för ekologisk produktion.
- c) Produkter i hållbara förpackningar.
- d) Produkter som har producerats enligt djurskyddsstandarder eller djurskyddspraxis som går utöver dem som föreskrivs i unionslagstiftningen.
- e) Produkter som produceras lokalt och saluförs genom korta leveranskedjor.
- f) Produkter från småbruk i enlighet med vad som fastställs av medlemsstaterna.
- g) Produkter som överensstämmer med produktionsstandarder för rättvis handel.

I denna förteckning har klimatavtryck, djurens välbefinnande och småbruk lagts till jämfört med den nuvarande förordningen.

I förslaget till förordning föreskrivs, liksom i den nuvarande delegerade förordningen om utdelning i skolan, att skolutdelningsprodukterna inte används för beredning av fasta skolmåltider eller för att ersätta beståndsdelar i skolmåltider. Man kan liksom tidigare avvika från det senare kravet om skolmåltiderna delas ut gratis. Enligt förslaget ska produkterna för utdelningen i skolan, liksom i nuläget, vara tydligt igenkännliga som en del av EU:s skolprogram.

Skolprogrammet skulle liksom nu också omfatta interventioner för att öka medvetenheten som är riktade till barnen.

Handelsnormer, köttbeteckningar

Kommissionen föreslår om ändringar i handelsnormerna. I förslaget införs proteingrödor, nötkött-, gris-, får- och getkött samt ost i handelsnormerna. När det gäller ost är målet också att harmonisera definitionerna och sammansättningen av vissa ostar för att säkerställa en enhetlig kvalitet på den inre marknaden. Samtidigt föreslår kommissionen att möjligheten att ange ursprungsinformation för alla produkter som omfattas av handelsnormerna utvidgas. Syftet är att ge konsumenterna information om produkternas ursprung.

Produkter för vilka definitioner, beteckningar och försäljningsbeteckningar kan anges skulle utökas med gris-, får- och getkött. Till bilagan om definitioner, beteckningar och försäljningsbeteckningar läggs till en punkt enligt vilken endast kött och köttprodukter kan betecknas som nötkött, gris, fjäderfä, underlår/klubba, filé, flankstek, rygg, revben (eng. ribs), bog, lägg, kotlett, vinge, bröst, lår, bringa/brisket, bacon. Förteckningen innehåller sammanlagt 29 beteckningar. Uttrycket "kött" och de beteckningar som avses ovan får endast användas för produkter där köttet inte har ersatts med andra beståndsdelar och köttet utgör en väsentlig beståndsdel. Kommissionen motiverar förslaget om särskilda bestämmelser för skydd av uttryck som gäller kött med att konsumenterna ska kunna göra medvetna val.

Sektorspecifika stöd och producentorganisationer

Kommissionen föreslår ändringar i de sektorsvisa programmen för de olika produktionssektorerna och i bestämmelserna om producentorganisationerna. I förslaget flyttas bestämmelserna om sektorspecifika program tillbaka till förordningen om en samlad marknadsordning från förordningen om strategiska planer inom den gemensamma jordbrukspolitiken (förordning (EU) 2021/2115). I förslaget till NRPF-förordning föreskrivs att medlemsstaterna ska inkludera sektorprogrammen i NRP-planen.

Enligt förslaget till förordning ska en medlemsstat i sin NRP-plan inkludera åtgärder och stöd till producentorganisationer inom bland annat frukt- och grönsakssektorn samt sektorn för proteingrödor, om det redan finns producentorganisationer inom dessa sektorer i medlemsstaten. Dessutom kan en medlemsstat välja andra sektorer där stöd till operativa program kan beviljas. Åtgärderna inom biodlingssektorn skulle vara obligatoriska för medlemsstaterna, precis som under den nuvarande perioden.

Enligt förslaget till NRPF-förordning ska sektorprogrammen i fortsättningen finansieras med samfinansiering från medlemsstaterna och EU. Medlemsstatens andel är minst 30 procent. Under innevarande period har programmen inom frukt- och grönsakssektorn i sin helhet finansierats av EU och eventuella program inom andra sektorer har kunnat finansieras ur ett kuvert för direktstöd som helt finansieras av EU, om medlemsstaterna har tagit med åtgärder för dessa sektorer i sin plan för den gemensamma jordbrukspolitiken. I fortsättningen ska driftsfonden finansieras av producentorganisationens medlemmar, Europeiska unionen och nationell finansiering. Under tidigare perioder har det nationella bidraget varit frivilligt.

I fråga om åtgärderna inom biodlingssektorn bör det nationella bidraget på samma sätt som i nuläget vara minst lika stort som EU:s finansieringsandel. Till skillnad från andra sektorstöd kan stödnivån vara 100 procent av de stödberättigande kostnader som uppkommit på samma sätt som för närvarande. I övriga sektorer är den maximala stödnivån i regel 75 procent med vissa undantag.

Åtgärder som stöds inom sektorprogrammen (interventioner) kan enligt förslaget på samma sätt som tidigare vara till exempel riskhanteringsåtgärder, investeringar i materiella och

immateriella tillgångar, rådgivningstjänster, främjande åtgärder, gemensam lagring, åtgärder för att stävja klimatförändringen samt miljöåtgärder.

Utöver de godkända producentorganisationerna kan producentgrupper som inrättats och förvaltas av producenterna göra upp ett operativt program, om de samtidigt gör upp en plan för hur gruppen ämnar sträva efter att bli en godkänd producentorganisation.

Enligt förslaget till förordning ska medlemsstaten i sina NRP-planer fastställa hur värdet på den saluförda produktionen ska beräknas. Under den nuvarande perioden utfärdade kommissionen i synnerhet inom frukt- och grönsakssektorn närmare bestämmelser om hur detta ska beräknas genom en delegerad förordning.

Producentorganisationernas operativa program ska gälla i minst tre år och högst sju år.

Det föreslås att kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter för att säkerställa att åtgärderna genomförs korrekt, i synnerhet för att undvika snedvridning av konkurrensen på den inre marknaden och för att säkerställa hållbarhet.

Dessutom ska kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i anslutning till innehållande, minskning och indrivning av stöd, om kriterierna för godkännande inte uppfylls.

Proteingrödor

Kommissionen föreslår åtgärder för proteingrödor, eftersom EU:s jordbrukssektor är beroende av importen av högkvalitativa proteiner och produktionen av proteingrödor inom EU är förknippad med utmaningar i anslutning till odling och klimatförändringar. Målet är att stärka EU:s strategiska autonomi och uppmuntra jordbrukarna att investera i produktionen av proteingrödor. Detta skulle samtidigt stödja hållbar djurhållning och förbättra jordbrukarnas ställning i värdekedjan.

Till de ändringar som kommissionen föreslår hör inrättandet av en produktsektor för proteingrödor i bilaga I till EU:s samlade marknadsordning, så att deras betydelse framhävs jämfört med nuläget. En producentorganisation för proteingrödor eller en branschorganisation som har godkänts före förordningens ikraftträdande bör anses vara godkänd inom produktsektorn i bilaga I. Samtidigt bör de behålla sitt tidigare godkännande av produkter från andra sektorer. Kommissionen föreslår en möjlighet att stärka handelsnormerna för proteingrödor för att ge konsumenterna bättre information om produkternas ursprung. Dessa åtgärder syftar till att öka produktionen, minska importberoendet och förbättra öppenheten på marknaden. Samma sak gäller för sektorn för hampa.

Tillgång till jordbruksprodukter i nödsituationer och vid allvarliga kriser

Som en ny helhet i den samlade marknadsordningen föreslår kommissionen åtgärder för att trygga tillgången till jordbruksprodukter i nödsituationer och vid allvarliga kriser. Kriserna under de senaste åren – såsom pandemin, Rysslands anfallskrig och geopolitiska spänningar – har avslöjat sårbarheter i EU:s livsmedelssystem. Målet är att säkerställa att tillgången till livsmedel bevaras under alla förhållanden och fortsatta centrala samhällsfunktioner under kriser.

Kommissionens förslag om basåtgärder omfattar en skyldighet för medlemsländerna att utarbeta nationella beredskaps- och insatsplaner, som bland annat omfattar inrättande av ett lagerinformationssystem för centrala jordbruksprodukter, bedömning av sårbarheter i

leveranskedjorna och protokoll för nödkommunikation. Dessutom bör medlemsstaterna utse ansvariga myndigheter och delta i stresstester på EU-nivå. Medlemsstaterna skulle kunna inrätta beredskapslager för jordbruksprodukter, dock så att lagrens marknadseffekter minimeras. Kommissionen betonar i sitt förslag att känsliga uppgifter – såsom lagermängder, logistik kapacitet och försörjningssårbarheter – behandlas på ett säkert sätt i enlighet med EU:s regler.

Kommissionen föreslår att även den europeiska mekanismen för beredskap och insatser vid livsmedelsförsörjningskriser (EFSCM) som inlemts 2022 och som samlar medlemsstaternas myndigheter, intressentgrupper och vid behov representanter för tredjeländer, ska omfattas av den samlade marknadsordningen. Med hjälp av EFSCM främjar man samarbete, delar de bästa praxisen, genomför stresstester och utvecklar gemensamma verksamhetsmodeller för att identifiera och hantera strukturella sårbarheter i livsmedelskedjan.

Övrigt

Hänvisningarna till definitionerna i förordningen om strategiska planer inom den gemensamma jordbrukspolitiken (EU) 2021/2115 har strukits ur förslaget. Förslaget innehåller dock ingen motsvarande hänvisning till definitionerna i förslaget till NRPF-förordning.

Det föreslås att artikel 7 i EU:s förordning om offentlig interventionsverksamhet ska strykas till följd av EU-domstolens avgörande i mål C-113/14.

Jordbruksproduktionen av hampa har varit tillåten, under de förutsättningar som fastställts av den gemensamma jordbrukspolitiken, från och med Finlands EU-medlemskap. Den nuvarande samlade marknadsordningen reglerar villkoren för import av oberedd hampa och hampfrön till unionen. Kommissionen föreslår att även reglerna för produktion av hampa införlivas i den samlade marknadsordningen från den nuvarande förordningen om strategiska planer inom den gemensamma jordbrukspolitiken. En nyhet som kommissionen föreslår är att införa regler för saluföring av hampa i den samlade marknadsordningen. Med anledning av EG-domstolens dom C-663/18 och för att undanröja skillnaderna mellan medlemsstaternas bestämmelser föreslår kommissionen att inte bara oberedd hampa och hampfrön utan även andra delar av hampväxten ska läggas till i den samlade marknadsordningen. Flera hampprodukter, såsom oberedd hampa (CN 5302), hampfrön (CN 1207 99 91) och andra delar av hampväxten (CN 1211 90 86), anges som jordbruksprodukter i bilaga I till EUF-fördraget. Som villkor för produktion, saluföring och import av hampa har man behållit kravet på tetrahydrokannabinolhalten (THC) samt användningen av godkända sorter och certifierat utsäde som fastställts för jordbrukare av hampa som förutsättning för att få arealersättning i den nuvarande förordningen om den gemensamma jordbrukspolitiken (EU) nr 2021/2115. Kommissionen föreslår inga ändringar av gränsvärdet på 0,3 procent för den THC-halt som används för att godkänna hampasorter. Kommissionens förslag bygger på hampans växande ekonomiska potential i bioekonomin och de miljöfördelar som dess odling medför. Målet är att harmonisera regleringen av produktionen av hampa mellan medlemsstaterna och att främja utvecklingen inom sektorn. Kommissionen hänvisar i ingressen också till Förenta nationernas allmänna narkotikakonvention från 1961 och Förenta nationernas konvention om psykotropa ämnen från 1971. Kommissionen konstaterar också att det av de motiveringar som framfördes i domstolens dom C-663/1826 framgår att icke-psykoaktiva produkter som cannabidiol som härrör från hampsorter med låg halt av Δ^9 -tetrahydrokannabinol inte utgör narkotika i den mening som avses i dessa konventioner.

I fråga om socker förtydligas avtalsvillkoren i förslaget till förordning och samtidigt stärks jordbrukarnas ställning i avtalsförhandlingarna. Bestämmelserna ska i fortsättningen gälla både sockerbeter och sockerrör.

Enligt förslaget till förordning gäller artikel 214a om nationellt stöd till Södra Finland även under åren 2028–2034. I förslaget beskrivs grunderna för stödprogrammet för det nationella stödet till Södra Finland under innevarande stödperiod 2022–2027 och konstateras att stödprogrammet kan fortsätta enligt samma principer 2028–2034. Kommissionen ger precis som tidigare ett separat, noggrannare beslut om verkställandet av stödet efter att ha fått Finlands officiella förslag till fortsatt stöd. Även under följande stödperiod skulle det totala stödbeloppet enligt förslaget till förordning vara avtagande och i slutet av stödperioden begränsas till högst 67 procent av stödbeloppet vid utgången av den föregående stödperioden. Därmed bevarar förslaget till förordning möjligheten att fortsätta verkställandet av det nationella stödet till Södra Finland och är samtidigt förenligt med principerna för stödet under den nuvarande perioden.

Kommissionen föreslår också ändringar i bilagorna till förordningen om en samlad marknadsordning. Kommissionen föreslår bl.a. en separat förteckning över proteingrödor i bilaga I. Dessutom föreslår kommissionen tekniska ändringar i de olika delarna av bilagan.

Ikraftträdande och tillämpning

Kommissionen föreslår att förordningen ska träda i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

Reglerna för saluföring, produktion och import av hampa bör dock tillämpas från och med den 1 januari året efter dagen för denna förordnings ikraftträdande.

För att ge medlemsstaterna tid att börja tillämpa bestämmelserna om tillgång till jordbruksprodukter i nödsituationer och vid allvarliga kriser bör dessa bestämmelser tillämpas 12 månader efter dagen för denna förordnings ikraftträdande. Likaså ska bestämmelserna om beteckningar för kött och köttprodukter i bilaga I till förordningen börja tillämpas 12 månader efter den dag då förordningen träder i kraft.

För att ge berörda parter inom sockersektorn tillräckligt med tid att anpassa sig bör tillämpningen av ändringarna avseende branschavtalen skjutas upp till den 1 oktober efter det år då förordningen träder i kraft.

Följande punkter tillämpas från och med den 1 januari 2028: tillämpning av bestämmelserna i NRPF-förordningen och prestationsförordningen, upphävande av hänvisningarna till förordningen om den gemensamma jordbrukspolitikerna och den horisontella förordningen, delegerad lagstiftningsbehörighet som gäller offentliga interventioner i fråga om delegerade akter, upphävande av det nuvarande kapitlet om utdelning i skolan, saluföring av produkter från de yttersta randområdena, vinodlingsregistret, nationella stöd till sockersektorn i de yttersta randområdena i Frankrike, nationellt stöd för utdelning i skolan, bilagan om säkerheter och vissa mjölkbaserade smaksatta produkter för utdelningen i skolan utgår. Tillämpningsdagen den 1 januari 2028 är inom hakparentes i förslaget till förordning, eftersom det exakta tillämpningsdatumet slutförs som en del av lagstiftningsprocessen.

Dessutom beror tillämpningen av punkten om genomförandeakter för offentliga interventioner på den dag då förordningen om upprättande av en NRP-fond tillämpas.

Ändringar i rådets förordning (EU) nr 1370/2013 om fastställande av vissa stöd och bidrag inom ramen för den samlade marknadsordningen för jordbruksprodukter

Enligt förslaget ska artikel 5 om beloppet av stöd för utdelning i skolan och bilaga I om medlemsländernas anslag strykas i förordning (EU) 1370/2013. Bestämmelser om

finansieringen av stödet för utdelning i skolan finns i NRPF-förordningen. För skolåret 2027/2028 innehåller förordningen om en marknadsordning bestämmelser om finansiering för en övergångsperiod på fem månader.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna

4.1 Rättslig grund

Kommissionen lägger fram som rättslig grund för förslaget om ändring av förordningen om en samlad marknadsordning artikel 42 och 43.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) samt artikel 349 i EUF-fördraget om yttersta randområden. Enligt artikel 43.2 i EUF-fördraget följer Europaparlamentet och rådet det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet.

Kommissionen lägger fram som förslag till rättslig grund för ändring av förordning (EU) nr 1370/2013 artikel 43.3 i EUF-fördraget, enligt vilken rådet ska på förslag av kommissionen besluta om åtgärder om fastställande av priser, avgifter, stöd och kvantitativa begränsningar samt om fastställande och fördelning av fiskemöjligheter. Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet.

Statsrådet anser att de föreslagna rättsliga grunderna är ändamålsenliga för båda förslagen.

4.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

I EUF-fördraget föreskrivs det att medlemsstaterna och EU förvaltar den gemensamma jordbrukspolitiken i samarbete och att unionen tillämpar en gemensam jordbrukspolitik som har gemensamma mål och gemensamt genomförande. Förordningarna (EU) 1308/2013 och (EU) nr 1370/2013 som föreslås bli ändrade är en del av lagstiftningsramen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Dessa förordningar kan endast ändras på EU-nivå. Med tanke på att den samlade marknadsordningen har en EU-omfattande dimension och jordbruksprodukternas fria rörlighet på den inre marknaden måste frågan dessutom behandlas på EU-nivå och inte på medlemsstatsnivå.

Förslaget om en samlad marknadsordning innehåller riktade ändringar och endast i den mån det är absolut nödvändigt för att uppnå målen i förslaget. Förslaget till ändring av förordning (EU) nr 1370/2013 gäller upphävande av vissa bestämmelser till följd av att det föreslås att bestämmelserna om EU:s skolprogram i förordningen om en samlad marknadsordning upphävs. Till följd av detta förlorar bestämmelserna sin betydelse.

Statsrådet anser att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen.

5 Förslagets konsekvenser

De slutliga konsekvenserna av förslaget till förordning om en samlad marknadsordning för sektorstöd och skolprogrammet beror dock på hur bestämmelserna i NRPF-förordningen utformas och vilka val medlemsstaten gör i sin NRP-plan.

Konsekvenser för aktörer

De ändringar som föreslås i förordningen om en marknadsordning för stödet för utdelning i skolan medför inga direkta konsekvenser för aktörerna. Beloppet av den finansiering som används för stödet för utdelning i skolan beror i fortsättningen på den nationella fördelningen av medlen i NRP-planen.

Att skolprogrammet blir en allt större författningshelhet kan leda till att den administrativa bördan för de sökande ökar. För närvarande utnyttjar en del av de sökande inte skolprogrammet, eftersom det upplevs som för arbetsdrygt att ansöka om stöd i förhållande till det stöd som fås. Numera ansöker cirka 50 procent av skolorna om stöd på detta sätt.

Vid utdelning i skolan förblir färsk frukt och färska grönsaker inklusive bananer, bearbetade produkter av frukt och grönsaker samt mjölk och mjölkprodukter stödberättigande produkter. De näringsrelaterade begränsningar som lagts till i förslaget har redan i nuläget beaktats i den nationella lagstiftningen om stöd som krav enligt näringsrekommendationerna, som är strängare än de som kommissionen nu föreslår.

Ändringen i förordningen om operativa program för producentorganisationer inom sektorn för frukt och grönsaker kommer sannolikt inte att medföra några större förändringar för aktörerna. Detta förutsätter att nivån på det offentliga stöd som fastställs i NRPF-förordningen inte överskrider 50 procent. Då tillämpas inte lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), vars tillämpning skulle medföra en betydande administrativ börda för producentorganisationerna.

Konsumenterna kan bättre informeras om ursprunget för proteingrödor och rött kött genom att lägga till dem i förteckningen över produkter som kan omfattas av handelsnormer. I fråga om ostar kan man på motsvarande sätt fastställa definitioner av ostar som förbättrar informationen som konsumenterna får och å andra sidan förtydligar konkurrenssituationen mellan ostars tillverkare. Det är oklart vilka effekter handelsnormerna för ost har, eftersom definitionerna ska fastställas genom bestämmelser på lägre nivå.

Skyddet av uttryck som gäller kött skulle öka öppenheten på den inre marknaden i fråga om sammansättningen och näringsinnehållet hos livsmedlen och säkerställa att konsumenterna kan göra informerade val. Redan nu föreskrivs i förordningen om livsmedelsinformation (EU) 1169/2011 att konsumenterna inte får vilseledas. En del medlemsstater har dock under de senaste åren antagit nationella bestämmelser om namn på produkter som endast är tillåtna för produkter av animaliskt ursprung. Kommissionens förslag till rättsakt på EU-nivå skulle därför kunna förtydliga situationen på den inre marknaden. I Finland ska enligt Livsmedelsverkets anvisningar beteckningar som syftar på delar av slaktkroppen inte användas för växtbaserade produkter. Däremot kan man använda beteckningar som tyder på produktens form, till exempel grönsaksbiff. I huvudsak motsvarar den nuvarande tolkningen i Finland det som föreslagits.

Den av kommissionen föreslagna helheten om tillgången till jordbruksprodukter i nödsituationer och allvarliga kriser bedöms inte medföra några betydande tilläggskrav för livsmedelssektorns aktörer.

Förslaget om odling av hampa och utrikeshandel är till vissa delar en ändring jämfört med nuläget. Hampan omfattas även i nuläget av den gemensamma jordbrukspolitik och av tillämpningsområdet för förordningen om den samlade marknadsordningen. Förslaget om saluföring av hampa har utarbetats för att förtydliga produktionen och saluföringen av hampa på EU:s gemensamma marknad. Enligt kommissionen kommer de nya bestämmelserna att

upprätthålla skyddet av folkhälsan, behålla en gräns på 0,3 procent THC och säkerställa att internationella narkotikakonventioner efterlevs. Å andra sidan har man i förslaget inte granskat medlemsstaternas nationella lagstiftning och deras synpunkter på narkotikaövervakningen i allmänhet.

Genom förordningen om den samlade marknadsordningen föreskrivs vilka jordbruksprodukter som kan produceras och saluföras på unionens inre marknad. Användningen av hampa regleras genom annan lagstiftning. Till exempel EU:s livsmedelslagstiftning tillåter för närvarande THC enbart som kontamination i hampfrön och produkter som fås från dem i enlighet med de gränsvärden som fastställs i EU:s förordning om främmande ämnen (EU) 2023/915.

Konsekvenser för förvaltningen

I statsrådets skrivelse om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) och den gemensamma fiskeripolitiken (GFP) beskrivs fördelningen av EU:s rättsakter inom den gemensamma jordbrukspolitiken mellan NRP-förordningen och förordningen om den gemensamma jordbrukspolitiken och de utmaningar den medför för helheten. Dessa administrativa konsekvenser för planeringen, förvaltningen och utvecklingen av informationssystemen gäller också systemet för utdelning i skolan och sektorstöden.

Att stödet för utdelning i skolan blir en del av en mer omfattande NRP-plan innebär sannolikt att genomförandet av stödet blir allt tyngre när genomförandet av programmet och resultaten binds till mer omfattande mål och prestationsindikatorer. Finansieringen på EU-nivå för denna stödform motsvarar för närvarande svagt kostnaderna som uppkommer av verkställandet för den offentliga förvaltningen.

Åtgärderna inom biodlingssektorn är för närvarande tunga att genomföra i förhållande till sektorns och åtgärdernas storleksklass. Även verkställandet av biodlingssektorn kan bli orimligt som en del av den nya helheten.

Om stödkravet för producentorganisationernas obligatoriska operativa program utvidgas till att gälla nya sektorer, såsom proteingrödor och humle, skulle det medföra ett behov av tilläggsresurser för offentlig förvaltning för att bygga upp systemen samt förvalta och rapportera om dem.

Den av kommissionen föreslagna tillgången till jordbruksprodukter i nödsituationer och allvarliga kriser bedöms inte medföra några betydande administrativa konsekvenser. Finland har långa traditioner när det gäller försörjningsberedskap och beredskap. De åtgärder som kommissionen föreslår torde kräva en viss intensifiering av samarbetet mellan myndigheter och intressentgrupper inom livsmedelssektorn, men detta anses passa väl in i den modell för övergripande säkerhet som Finland värnar om.

Jordbruksproduktionen och importen av hampa från tredjeländer regleras redan i det nuvarande GJP-systemet, så kommissionens förslag ökar inte i sig förvaltningen. I det nya avsnittet om saluföring av hampa föreslår kommissionen inga direkta åtgärder för dess förvaltning, och därför är förslaget neutralt till exempel med tanke på den offentliga förvaltning som övervakar odlingen av hampa. Odlingen av hampa övervakas redan nu i enlighet med bestämmelserna i den gemensamma jordbrukspolitiken. Utsädet ska vara certifierat och sorterna med i EU:s sortlista för växter. NTM-centralen samlar in prover från hampodlingarna i juli–september före skörden för att fastställa THC-halten, dvs. tetrahydrokannabinolhalten.

Förslaget kan ha konsekvenser för andra förvaltningsområden med tanke på deras behov av narkotikaövervakning. Förslaget kan ha indirekta konsekvenser för den nationella narkotikalagstiftningen.

Ekonomiska konsekvenser

Enligt förslaget till NRPF-förordning förutsätter stödet för utdelning i skolan i fortsättningen nationell medfinansiering på minst 30 procent, medan stödet numera är helt EU-finansierat. För närvarande har Finlands andel av stödet för skolprogrammet i fråga om frukter och grönsaker i skolan varit cirka 1,7 miljoner euro och i fråga om mjölk i skolan cirka 2,7 miljoner euro per skolår. I kommissionens förslag har finansieringen av skolprogrammet inte inkluderats i en separat finansieringsandel som reserverats för den gemensamma jordbrukspolitiken.

Bodlingssektorns EU-andel är för närvarande cirka 200 000 euro per finansår.

Enligt förslaget ska medlemsstaterna som en del av NRP-planen besluta om programmets finansieringsbelopp. Ändringarna i anslutning till finansieringen behandlas närmare i U-skrivelsen om NRPF-förordningen.

Enligt förslaget till NRPF-förordning förutsätter stödet till operativa program för producentorganisationer för frukt och grönsaker i fortsättningen en nationell medfinansiering på minst 30 procent av de offentliga medlen, medan stödet för närvarande är helt EU-finansierat. För närvarande betalas cirka 4 000 000 euro per år i stöd till finländska producentorganisationer via operativa program för producentorganisationer för frukt och grönsaker. Om producentorganisationernas operativa program stöds inom andra sektorer krävs också samma nationella medfinansiering på minst 30 procent. Ändringarna i anslutning till finansieringen behandlas närmare i U-skrivelsen om förslaget till NRPF-förordning.

De nationella finansieringsandelarna i anslutning till stödsystemen påverkar statsbudgeten.

Om det på nationell nivå, med stöd av annan lagstiftning än den gemensamma jordbrukspolitiken, anses nödvändigt att övervaka odlingen och saluföringen av hampa som producerats inom jordbruket i större utsträckning än vad som förutsätts i den gemensamma jordbrukspolitikens rättsakter, påverkar detta flera myndigheters verksamhet och därmed statens budget.

Lagstiftningsmässiga konsekvenser

De föreslagna ändringarna medför ändringar i lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter (999/2012) och statsrådets förordningar som utfärdats med stöd av den.

I fråga om hampa som producerats inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken kan kommissionens förslag indirekt påverka behovet av att granska ändringsbehovet i den nationella lagstiftningen bl.a. i narkotikalagen (373/2008) och statsrådets förordning om ämnen, preparat och växter som anses som narkotika (543/2008). Det kan också vara nödvändigt att granska strafflagen (39/1889).

Miljökonsekvenser

Vid valet av produkter till skolprogrammet kan medlemsstaten prioritera produkter med lågt klimatavtryck eller som är ekologiskt producerade. Inom stödet till producentorganisationernas

operativa program och biodlingssektorn kan man välja interventioner som skyddar eller förbättrar miljöns tillstånd.

6. Förslagets förhållande till grundlagen och till grundläggande och mänskliga rättigheter

Enligt statsrådets bedömning har den föreslagna regleringen ingen särskild betydelse för Finlands grundlag och den begränsar inte tillgodoseendet av de grundläggande eller de mänskliga rättigheterna.

7. Ålands behörighet

I Finland är lagstiftningsmakten i fråga om stödsystem för jordbruket och utveckling av landsbygden delad mellan riket och landskapet Åland. Enligt 27 § 15 punkten i självstyrelselagen för Åland (1141/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om bland annat stödsystem och marknadsåtgärder som finansieras helt av Europeiska unionen från EGFJ. Enligt 18 § 15 punkten i självstyrelselagen för Åland har Åland däremot lagstiftningsbehörighet i fråga om stödsystem som gäller utveckling av landsbygden, dvs. system som delfinansieras från landsbygdsfonden. Således hör förslagen till rikets lagstiftningsbehörighet.

8. Behandlingen av förslaget i Europeiska unionens organ och övriga medlemsstaters ställningstaganden

Förslagen behandlas i jordbruks- och fiskerådet och i särskilda jordbrukskommittén som är underställd det.

Det finns ännu ingen information om behandlingen i Europaparlamentet. Sannolikt kommer förslaget till förordning om den samlade marknadsordningen att tas upp i utskottet för jordbruk och landsbygds utveckling.

9. Den nationella behandlingen av förslaget

Statsrådets skrivelse har beretts vid jord- och skogsbruksministeriet. Kommissionens förslag lades fram för sektionen för jordbruk och livsmedel (EU18) den 14 augusti 2025 och den 17 oktober 2025. Utkastet till skrivelse behandlades i sektionen för jordbruk och livsmedel (EU18) i skriftligt förfarande den 29–30 oktober 2025. Förslaget behandlades av ledningsgruppen för den fleråriga budgetramen den 3 november 2025. Utkastet till U-skrivelse har också behandlats i EU-ministerutskottet den 13 november 2025.

10. Statsrådets ståndpunkt

Förslag till förordning om en samlad marknadsordning

Statsrådet anser att det är bra att kommissionens förslag till reform av jordbrukspolitiken också innehåller ändringar i förordningen om en samlad marknadsordning. Förslaget kompletterar den gemensamma jordbrukspolitiken som helhet och är en bra utgångspunkt för diskussionerna om reformens innehåll.

Statsrådet betonar att främjandet av livsmedelskedjans funktion och värdebildning vid sidan av stödpolitiken spelar en central roll i jordbrukarnas inkomstbildning. Statsrådet betonar att producenternas ställning i livsmedelskedjan bör stärkas och den tillhörande EU-lagstiftningen utvecklas.

Statsrådet har förbundit sig till gratis skolbespisning för barn och utvecklingen av deras matfostran. Gratis skolbespisning främjar elevernas hälsa och välbefinnande och fungerar som ett pedagogiskt verktyg. Statsrådet anser att EU:s skolprogram har stött gratis skolbespisning, i synnerhet när det gäller uppnåendet av målen för ekologisk produktion för inhemska ekologiska mjölkens del. Statsrådet anser att skolprogrammet bör förbli frivilligt för medlemsstaterna och att den administrativa bördan bör vara lättare än i nuläget.

I motsats till kommissionens förslag anser statsrådet att åtgärderna inom biodlingssektorn bör vara frivilliga för medlemsstaterna.

Statsrådet anser att det är positivt att medlemsstaterna kan välja de åtgärder på listan över sektoråtgärder som lämpar sig bäst för deras egna förhållanden. Statsrådet konstaterar att riktlinjerna för den nationella finansiering som står till förfogande för åtgärderna i anslutning till den samlade marknadsordningen dras upp separat inom ramen för de offentliga finanserna i takt med att behandlingen av kommissionens förslag framskrider och detaljerna i förslaget preciseras.

Statsrådet förhåller sig generellt positivt till de ändringar i handelsnormerna som kommissionen föreslår. Statsrådet anser att det är viktigt att ursprungsinformationen syns i samband med köttprodukter, men anser allmänt att ursprungsinformationen i första hand bör regleras i förordningen om livsmedelsinformation ((EU) nr 1169/2011).

Statsrådet förhåller sig reserverat till kommissionens förslag om nya beteckningar som endast kan användas i samband med köttprodukter. Statsrådet anser att de nuvarande bestämmelserna i tillräcklig utsträckning garanterar att konsumenterna inte vilseleds. Förslaget skulle också kunna öka företagets administrativa börda.

Statsrådet kan godkänna preciseringar i sockersektorns avtal.

Statsrådet anser att det är bra att sträva efter att precisera EU:s reglering i anslutning till odling, saluföring och import av jordbrukshampa, men förhåller sig reserverat till förslaget, eftersom de nationella särdragen i narkotikalagstiftningen inte har beaktats i förslaget. Statsrådet anser det nödvändigt att man i förhandlingarna uppnår en lösning som möjliggör ett ändamålsenligt nationellt spelrum till den del förslaget påverkar den nationella narkotikalagstiftningen.

Statsrådet anser att begränsningarna i speciallagstiftningen, såsom livsmedels- och foderlagstiftningen, ska tas i beaktande och därför bör kommissionen ge ytterligare information om förhållandet mellan förslaget om saluföring av hampa och den övriga lagstiftningen.

Statsrådet anser att det är bra att kommissionen i förslaget strävar efter att förbättra krisberedskapen både i medlemsstaterna och på EU-nivå. Det vore bra att beredskapsfrågorna koordineras kraftigare inom livsmedelssektorn även på EU-nivå.

Statsrådet anser det vara viktigt att den fortsatta behandlingen inte medför ändringar som skulle ha kritiska konsekvenser för det beredskapssystem för livsmedelsförsörjningen som grundar sig på Finlands principer för den övergripande säkerheten. Statsrådet påpekar också att många beredskapsfrågor till sin natur är hemlig information som bör beaktas till exempel när beredskapsplaner behandlas.

Statsrådet anser att det är bra att förslaget ger möjligheter att utveckla sektorn för proteingrödor med olika åtgärder allt starkare och välkomnar kommissionens förslag för att främja sektorn.

Statsrådet anser att det i samband med reformen är nödvändigt att uppdatera bilaga I till förordningen så att rörflen och ull läggs till, så att dessa produkter kan beaktas vid planeringen av stödinstrument.

Statsrådet anser att den behörighet att anta delegerade akter som överförs till kommissionen i förslaget är ändamålsenlig.

Statsrådet anser det vara viktigt att förslaget till förordning ger möjlighet att fortsätta verkställandet av det nationella stödet till Södra Finland även under 2028–2034.

Förordningen om fastställande

Statsrådet kan godkänna kommissionens förslag till ändringar av förordningen.